

محمد عظیم

دانشجوی دوره دکتری در رشته زبان ادبیات فارسی، دانشکده خاور شناسی،
دانشگاه پنجاب لاهور

دکتر عظمیٰ زرین نازیہ

عضو هیات علمی گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده خاور شناسی، دانشگاه
پنجاب لاهور

نقش مسلم انستی تیوت در ترویج افکار حضرت سلطان باهو

Muhammad Azeem *

PhD Scholar, Persian Language and Literature, Oriental College,
University of the Punjab, Lahore.

Dr. Uzma Zareen Nazia

Associate Professor of Persian, Oriental College, University of the
Punjab, Lahore.

*Corresponding Author: Azeem.res.persian@pu.edu.pk

The Role of MUSLIM Institute in Promoting the Teachings of Hadrat Sultan Bahoo

Sultan Bahoo, the eminent Sufi of the Sarwari Qadri Order, is widely recognized across the world from the Subcontinent, now Pakistan. He authored around hundred and forty (140) books all in Persian except Punjabi poetry known as Abyat-e Bahoo. Unfortunately, though manuscripts of number of his books are not yet available, the available books have started gaining scholarly attraction in recent decades owing to the works of descendants of Sultan Bahoo through the academic works by establishing research centers, and scholarly forums dedicated to the study, translation, and dissemination of Sultan Bahoo's vision. Among his distinguished descendants, Sahibzada Sultan Muhammad Ali, Sahibzada Sultan Ahmed Ali and Sahibzada Sultan Muhammad Bahadar Aziz the sons of Sultan Muhammad Asghar Ali, have carried forward the spiritual legacy of their forefathers with strong determination. Under their guidance, the banner of "Sultan Bahoo Studies" which, in essence, is the banner of Islam itself has been raised once again. The international think tank MUSLIM Institute established by them has a dedicated desk for

Sultan Bahoo Studies and the promotion of the Sufi teachings. This paper analyses how this Institute has played pivotal role in not only disseminating the scholarly works of Sultan Bahoo but also attracting the scholars from leading academic institutions worldwide to conduct research on his manuscripts, poetry, teachings and different aspects of his life. The paper also explores the methods adopted by the Institute in contemporary era and sheds light of their effectiveness.

Key Words: *Sultan Bahoo, Sultan Muhammad Asghar Ali, Sahibzada Sultan Muhammad Ali, MUSLIM Institute, MUSLIM perspectives.*

سلطان العارفين سلطان باهو:

سلطان العارفين سلطان باهو (قدس الله سره العزيز) (۱۰۳۹ / ۱۶۲۹ء – ۱۱۰۲ / ۱۶۹۱ء) از علمای دین و صوفیای راستین و عارفان معروف و نویسندگان و شعرای ممتاز و برجسته زبان پنجابی و فارسی و عربی می باشد. وی از قبیله اعوان بود، این قبیله ای است که حسب و نسب او به امام اولیاء شیر خدا حضرت علی (کرم الله وجهه الکریم) می رسد.

تحصیلات:

سلطان باهو تحصیلات مقدماتی در خانه از مادرش فراگرفت. اسم مادر سلطان باهو بی بی راستی بود خودش بی بی راستی کاملاً به تربیت پسرش بود. اسم باهو هم مادرش نهاد، حضرت سلطان باهو خودش می گوید: "صد آفرین بر مادرش که اسم او باهو نهاد
باهو پسر بی بی راستی که از هو شده شاد"^۱
اگرچه سلطان باهو به طور رسمی در مدرسه درس نخواند ولی باطنش با علم معرفت آراسته بود می گوید:

"گرچه نیست ما را علم ظاهر
ز علم باطنی جان گشته طاهر"^۲

گفته اند که حضرت سلطان باهو (قدس سره) در زمینه سلوک و تصوف صد و چهل کتاب داشت. در آثارش از آیات قرآن، احادیث نبوی (صلی الله علیه وآله وسلم) و اصطلاحات عرفانی و ابیات استفاده کرده است که نشانگر ذوق ادبی و عشق و عرفان ذات است. سلطان باهو درباره آثار خودش می فرماید.

هر سخن تصنیف ما را از خدا	"هیچ تالیفی نه در تصنیف ما
هر که منکر می شود اهل از خبیث" ^۳	علم از قرآن گرفتم و ز حدیث
این حقیقت یافتیم از مصطفی (ص) ^۴	"من نمی گفتم ز خود از سر هوا

فرزندان سلطان باهو:

حضرت سلطان باهو (قدس سره العزیز) چهار ازدواج کردند و از چهار همسر هشت فرزند به دنیا آورد و از آن هشت تا فقط سه کس صاحب فرزند شدند.

خانواده سلطان باهو:

خانواده سلطان العارفین در سراسر پاکستان و کشور های جهان برای ترویج و اشاعت دین محمدی (صلی الله علیه و اله وسلم) و تعلیمات صوفیای کرام مخصوصاً افکار حضرت سلطان باهو می کوشیدند. به همین علت آنها اداره های کوناگون تاسیس کردند.

سلطان محمد اصغر علی:

سلطان الفقر حضرت سلطان محمد اصغر علی (قدس سره العزیز) از پشت نهم حضرت سلطان باهو (قدس الله سره) هست. او هم صاحب فقر و شخصیت برجسته داشت و به مراتب مرشد کامل و اکمل رسیده بود. احیای دین اسلام را هدف اولین خودش ساخته بود. برای اصلاح انسانیت و تزکیه نفس، تصفیه قلب، تجلیه روح "جماعت اصلاحی و سازمان بین المللی العارفین" (Islahi Jamaat and Aalmi Tanzeem-ul-Arifeen) در سال ۱۹۸۷ تاسیس کرد و مؤسسه و اداره های دیگر مانند مدرسه های دینی و گروه تبلیغ دین اسلام و گروه انتشارات را بنیان نهاد. چندی قبل از وصال حضرت سلطان محمد اصغر علی (رحمة الله علیه) پسر بزرگ حضرت سلطان محمد علی (مدظله القدس) جانشین وی شد و همه اداره های به عهده گرفت.

صاحبزاده سلطان محمد علی:

حضرت سلطان محمد علی (مدظله القدس) سروری قادری، مفکر، محقق، مدبر، فقیه، عارف کامل و مرشد جامع نورالهدی هستند. مرد با اخلاق و با کردار و دور اندیش از سال ۲۰۰۳ بعد از وصال پدر و مرشد خود تا امروز نافقط برای ترویج و اشاعت اسلام کار کرد بلکه اداره های گوناگون نیز تاسیس کرد و علم امن و محبت و انسان دوستی بلند کرد. بیشتر در حوزه های فرهنگی، دینی و اجتماعی تعالیت دارد و ریاست سازمان های مختلف عرفانی و فکری به عهده دارند. در عصر حاضر جان تازه ای به نظام های خانقاهی و عرفانی بخشیده است. در راهنمایی علمی، فکری و دینی مردم مخصوصاً برای نسل نو نقش مهمی ایفا کرده است. شخصیت وی برای پژوهش های در زمینه رهبری اسلامی، مدیریت و نظریه پردازی سازمانی بسیار پرارزش بشمار می رود. هزاران نفر چه جوان و کودک و بزرگ از رفتار خوب و راهنمایی فکری و عرفانی ایشان بهره مند می شوند و مرشد کامل خود می دانند.

برادران:

صاحبزاده سلطان محمد علی (مدظله القدس) دو برادر دارد، صاحبزاده سلطان احمد علی (مدظله القدس) و صاحبزاده سلطان محمد بهادر عزیز (مدظله القدس).
مسئولیت‌های صاحبزاده سلطان محمد علی:

- سرپرست عالی: جماعت اصلاحی و سازمان بین المللی العارفین
(Patron in-Chief of Islahee Jamaat & Aalmi Tanzeem ul Arifeen)
- سرپرست عالی: انتشارات گروه العارفین (Head of Al-Arifeen Group of Publications)
- سرپرست عالی: دارالعلوم غوثیه عزیزیه انوار حق باهو سلطان (Head of Dar ul Ulom Ghosia Azizia Anwar e Haq Bahoo)
- سرپرست عالی: باشگاه محمدیه حیدریه سلطانیه اعوان (Chairman, Muhammadia Haidria Sultania Awan Club)
- بنیان‌گذار: مؤسسه مسلم (Founding Father of MUSLIM Institute)
- بنیان‌گذار: مدارس ایس - بی اسکول (Patron-in-Chief of Sultan Bahoo School System)
- بنیان‌گذار: گروه ورزشی تیم سلطان (Founding Father of Team Sultan)
- رئیس: فدراسیون سوارکاری پاکستان (President, Equestrian Federation of Pakistan)
- رئیس: فدراسیون آسیایی مسابقات نیزه زنی سنتی (Chair of Tent Pegging Asian Equestrian Federation)

حضرت سلطان محمد علی برای ترویج فلاح و صلح و من و آشتی در جامعه و جهان اسلام. در مارس ۲۰۱۲ موسسه مسلم انستیتوت تاسیس کرد. معرفی یکی از پروژه های فوق العاده این خانواده در زیر مورد بحث قرار می گیرد.

MUSLIM Institute موسسه مسلم

صاحبزاده سلطان احمد علی رئیس مؤسسه مسلم (MUSLIM Institute) است. موسسه مسلم اندیشکده‌ای برجسته در اسلام‌آباد و لندن دفتر دارد. که در زمینه ترویج صلح، ثبات، فلاح و رهبری در جهان اسلام فعالیت می‌کند. قبل از معرفی موسسه لازم می‌دانم که ریاست مسلم انستیتوت را با اختصار معرفی بنمایم.

صاحبزاده سلطان احمد علی:

صاحبزاده سلطان احمد علی (مدظلہ القدس) (۲۵ اوت ۱۹۸۵ میلادی) چشم به جهان گشود. او اندیشمند عالی، محقق، مدیر، معلم، عارف کامل هست. در زمینه های انسان دوستی، صلح، محبت، همزیستی مسالمت آمیز، وحدت امت مسلمه در سطح ملی و بین المللی، نقش فعال و مؤثری ایفا می نماید. علاوه بر این، وی در نشست ها، کنفرانس ها و مجامع علمی و معنوی گوناگون در داخل و خارج از کشور بسیار فعال است و در زمینه مسائل فکری، اجتماعی و فرهنگی دنیای اسلام با دلایل سخنرانی و بحث دارد. هزاران نفر جوان از راهنمایی های فکری و عرفانی ایشان بهره مند می شوند و ایشان را مرشد رهبر خود می دانند.

افتخارات و مسئولیت های صاحبزاده سلطان احمد علی:

- در سال ۲۰۲۰ میلادی، مؤسسه بین المللی صلح و توسعه (INSPAD) سلطان احمد علی را در دید ده نفر تاثیر گزار و فوق العاده اسلام قرار داد.

Sultan Ahmed Ali has been recognized among "Top Ten World's Muslim Influential Figures" by Institute of Peace (and Development (INSPAD) in annual award 2020.

- دیوان (نخست وزیر) ایالت جونا گره (Dewan (Prime Minister) of Junagadh State)
- رئیس مؤسسه مسلم (Chairman of MUSLIM Insitute)
- رئیس هیئت مشاوران مجله پژوهشی "دیدگاه های مسلم" (Chairman of the Advisory Board of a peer-reviewed quarterly (research journal called MUSLIM PERSPECTIVES)
- دبیر کل جماعت اصلاحی و سازمان بین المللی العارفین (Secretary General of Islahee Jamaat & Aalmi Tanzeem-ul-Arifeen)
- رئیس انتشارات گروه العارفین (Chairman of Al-Arifeen Group of Publications)
- مدیر ارشد مجله ماهنامه "مراة العارفین بین المللی" (Chief Editor of monthly magazine Mirrat-ul-Ariffen International)

تألیفات :

- مجالسة النبی (ص) - ۲۰۲۲
- Kashmir: Challenges and Prospects - 2014

- Intellectual Dimensions of Hadrat Sultan Bahoo - 2020
- Mevlana Rumi & Sultan Bahoo - 2020
- Junagadh: Pursuit of Untold History & Facts - 2022
- Essay on Prophethood and Finality of Prophethood - 2023

زمینه‌های نگارش: مقاله جات و کتابها

- فلسفه اسلامی و کلام
- سیرت نبوی و تصوف
- مسائل جهان اسلام
- اسلام‌هراسی و تعامل اسلام و غرب
- مطالعات بین‌الادیان
- افکار اقبال و جنبش پاکستان
- هنر و ادبیات

موسسه مسلم MUSLIM Institute

موسسه مسلم (MUSLIM Institute) یک اندیشکده غیر دولتی، غیر سیاسی و غیر انتفاعی است که به ترویج صلح، ثبات، رفاه و رهبری در جهان اسلام اختصاص یافته است.

چشم انداز Vision

موسسه مسلم (MUSLIM Institute) محققان، دانشوران و سیاست‌گذاران از سراسر دنیا گرد می‌آورد و راه حل مسائل و چالش‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، امنیتی می‌پردازد.

نصب العین Mission

ماموریت موسسه مسلم از طریق تحقیق و بحث، مسائل و مشکلاتی را که پاکستان و جهان اسلام با آن مواجه هستند، شناسایی و تجزیه و تحلیل نماید و همچنین راه حل‌های بیشتری برای آنها بیابد.

فکر و اندیشه‌های مسلم MUSLIM PERSPECTIVES

صاحبزاده سلطان احمد علی رئیس هیئت شورای مجله پژوهشی "فکر و اندیشه‌های مسلم" (MUSLIM PERSPECTIVES) است. این مجله علمی و تحقیقی است که موسسه مسلم (MUSLIM Institute) چاپ می‌کند.

اهداف Objectives

در عصر حاضر با مسائلی که پاکستان و مسلمانان کل جهان رو در رو هستند، با ابتکارات در فکر و پیشنهادات تازه و گوناگون، (آن مسئله‌ها را) از بین بردن و

برای فلاح و پیشرفت جامعه ممکنات را با اندیشمندان سراسر دنیا در میان گذاشتن، هدف اصلی مسلم انستی تیوت است. در مسلمانان جوان جرأت و همت و وسعت قلب و نظر ایجاد کردن.

مسلمانان همیشه داعی صلح کل بوده اند، همین موضوع را پیش نظر داشته در پیشرفت جامعه کوشیدن و از پاکستان تا اروپا و دنیای غرب، اسلاموفوبیا را مبدل به چهرهء زیبا و پر محبت کردن چنانکه هست.

پروژه‌ها Projects

- مجله تحقیقی
- میزگرد مباحثه
- جلسات با حضور صاحب نظران و ارباب اندیشه
- سمینارها و کنفرانس‌ها
- راهپیمایی‌ها و گردهمایی‌های مردم

در حال حاضر، حوزه‌های تمرکز به شرح زیر است:

- حوزه حضرت سلطان باهو
- حوزه فقه و حقوق اسلامی
- حوزه امور بین الملل
- حوزه کشمیر
- حوزه جونا گره

حوزه حضرت سلطان باهو

موضوع اصلی این مقاله " نقش مسلم انستی تیوت اسلام آباد در ترویج افکار سلطان باهو " است. بدین سبب فقط نقش موسسه مسلم در ترویج حضرت سلطان باهو را مورد بحث قرار می دهیم. تحت حوزه حضرت سلطان باهو برنامه‌های گوناگون برگزار می‌شود، همچون کنفرانس‌ها، سمینارها، میزگردها، سخنرانی‌های ویژه، نشر و اشاعت آثار و مراسم رونمایی کتاب در سطح ملی و بین المللی برگزار می‌گردد. محققان مؤسسه مسلم در مورد موضوعات گوناگون تحقیق می کنند که در نشریات علمی معتبر و بین‌المللی نیز منتشر می شوند. و بدین طریق در سراسر دنیا پیغام حضرت سلطان باهو می رسد.

موضوع خاص این برنامه‌ها عبارتند:

- سیرت نبوی (صلی الله علیه وآله وسلم)
- تاریخ، ادبیات، فرهنگ و تمدن
- تصوف و عرفان

- بحث درباره افکار حضرت سلطان باهو و سائر صوفیای کرام مانند شیخ محی الدین ابن عربی، مولانا جلال الدین رومی، شاه ولی الله و علامه محمد اقبال، و غیره
- اخلاق و تهذیب کردار
- کارهای موسسه مسلم درباره ترویج افکار سلطان باهو:
سیمینارها (Seminars):
- مراسم رونمایی از آثار حضرت سلطان باهو "عین الفقر و کلید التوحید" ترجمه انگلیسی، برگزار شده توسط موسسه مسلم (شعبه بریتانیا)، در مدرسه اقتصاد و علوم سیاسی لندن، تاریخ: چهارشنبه ۱۵ ژوئن ۲۰۲۲
- مراسم رونمایی از ترجمه‌های انگلیسی کتاب‌های "عین الفقر و کلید التوحید" اثر حضرت سلطان باهو را در روز سه شنبه ۱۹ آوریل ۲۰۲۲ در اسلام آباد برگزار نمود.
- مراسم رونمایی از ترجمه انگلیسی کتاب "نور الهدی" ۱ مارس ۲۰۱۹، در باش گاه اسلام آباد (Islamabad Club)، اسلام آباد برگزار کرد.
- مراسم رونمایی از ترجمه انگلیسی کتاب حضرت سلطان باهو با عنوان "نور الهدی" را در روز پنجشنبه ۲۸ فوریه ۲۰۱۹ در "ایوان قائد لاهور" برگزار کرد.
- محوطه مسلم انستی تیوتدر لندن، سمیناری زیر عنوان "تصوف در قرن بیست و یکم: یک دیدگاه جهانی" را به روز چهارشنبه در ۲۶ سپتامبر ۲۰۱۸ در "امپریال کالج لندن" برگزار نمود.
- سمینار زیر عنوان "علم و مابعدالطبیعه از دیدگاه مسلمانان" در روز پنجشنبه ۲۶ آوریل ۲۰۱۸ در کتابخانه ملی پاکستان (National Library of Pakistan)، اسلام آباد برگزار کرد.
- سخنرانی ویژه "تصوف و غرب" روز سه شنبه، ۱۸ ژوئیه ۲۰۱۷ در کتابخانه ملی پاکستان، اسلام آباد، برگزار گردید.
- موسسه مسلم (MUSLIM Institute) با همکاری بنیاد نظریه پاکستان (Nazaria-i-Pakistan Trust) مراسم رونمایی کتاب "قلبی عمیق‌تر از اقیانوس" (ترجمه ابیات پنجابی سلطان باهو توسط دکتر زید. ای. اعوان) را در روز پنجشنبه، ۲۴ مارس ۲۰۱۷، در بنیاد نظریه پاکستان لاهور برگزار کرد.
- مراسم رونمایی از کتاب "قلبی عمیق‌تر از اقیانوس" (ترجمه ابیات پنجابی سلطان باهو توسط دکتر زید. ای. اعوان Z.A. Awan) را در روز پنجشنبه ۱۶ مارس ۲۰۱۷ در کتابخانه ملی پاکستان، اسلام آباد برگزار نمود.

- موسسه مسلم و مرکز مطالعات سیاست گذاری (CPS) و دانشگاه فناوری اطلاعات (COMSATS) اسلام آباد، سمینار زیر عنوان "تعلیمات عرفانی سلطان باهو و روزگار مدرن" را در روز پنجشنبه، ۸ دسامبر ۲۰۱۶ در دانشگاه COMSATS اسلام آباد برگزار نمودند.
 - موسسه مسلم (MUSLIM Institute) با همکاری موسسه بین‌المللی اقبال برای تحقیق و گفتگو، دانشگاه بین‌المللی اسلامی اسلام آباد، سمیناری با موضوع "ابعاد فکری حضرت سلطان باهو و صلح جهانی" در روز سه شنبه ۷ مه ۲۰۱۳ در تالار علامه اقبال، محوطه مسجد فیصل، دانشگاه بین‌المللی اسلامی اسلام آباد برگزار کرد.
- کنفرانس‌ها (Conferences):**
- موسسه مسلم و سازمان ترویج زبان ملی، کنفرانس بین‌المللی سه روزه "مولانا رومی و حضرت سلطان باهو: پیامبر انسان دوستی، هم زیستی، صلح و محبت" در روزهای ۲۲ تا ۲۴ آوریل ۲۰۲۵ در اداره فروغ زبان ملی پاکستان، اسلام آباد برگزار شد.
 - کنفرانس مولانا رومی و حضرت سلطان باهو توسط مؤسسه مسلم و اداره نظریه پاکستان در ۳ فوریه ۲۰۲۴ در محل اداره نظریه پاکستان، لاهور برگزار شد.
 - موسسه مسلم و سازمان ترویج زبان ملی، کنفرانس بین‌المللی دو روزه "مولانا رومی و حضرت سلطان باهو: پیامبر انسان دوستی، هم زیستی، صلح و محبت" در ۱۵ و ۱۶ مه ۲۰۲۴ در سازمان ترویج زبان ملی پاکستان، اسلام آباد برگزار کرد.
 - کنفرانس "مولانا رومی و حضرت سلطان باهو" توسط مؤسسه مسلم و اداره نظریه پاکستان در ۳ فوریه ۲۰۲۴ در محل اداره نظریه پاکستان، لاهور برگزار شد.
 - موسسه MUSLIM و دانشگاه پنجاب لاهور و دانشگاه دانشکده دولتی لاهور با همکاری یکدیگر چهارمین کنفرانس بین‌المللی دو روزه "مولانا رومی و حضرت سلطان باهو: پیامبر بشر دوستی، هم زیستی و صلح و آشتی در جهان" را در تاریخ ۹ و ۱۰ مه ۲۰۲۲ در دانشگاه پنجاب لاهور برگزار کردند.
 - موسسه مسلم و دانشگاه جهنگ، "کنفرانس ملی حضرت سلطان باهو" را در تاریخ ۲۰ ژانویه ۲۰۲۲ در دانشکده چناب، جهنگ برگزار نمودند.
 - موسسه مسلم و دانشکده خاور شناسی (اورینتل کالج) دانشگاه پنجاب لاهور، سومین کنفرانس بین‌المللی دو روزه زیر عنوان "مولانا رومی و حضرت سلطان باهو: پیام آور بشر دوستی، هم زیستی و صلح و آشتی

در جهان" را در تاریخ ۲۰ و ۲۱ فوریه ۲۰۲۰ در دانشگاه پنجاب لاهور برگزار کردند.

■ موسسه مسلم و دانشکده خاورشناسی (اورینتل کالج) دانشگاه پنجاب لاهور با همکاری کمیسیون آموزش عالی پاکستان، کنفرانس بین المللی زیر عنوان "مولانا رومی و حضرت سلطان باهو: پیام مهر و هم زیستی در پرتو عرفان" را در روزهای ۱۹ و ۲۰ فوریه ۲۰۱۹ در دانشگاه پنجاب، لاهور برگزار نمودند.

■ موسسه مسلم و دانشگاه پنجاب لاهور، کنفرانس بین المللی "سلطان باهو و مولانا رومی" در ۱۱ مه ۲۰۱۷ در دانشگاه پنجاب، لاهور برگزار کردند.

■ کنفرانس بین المللی یک روزه با عنوان "سلطان باهو و مولانا" در روز سه شنبه، ۹ دسامبر ۲۰۱۴ در باش گاه اسلام آباد (Islamabad Club)، اسلام آباد برگزار گردید.

■ موسسه مسلم (MUSLIM Institute) کنفرانس بین المللی سه روزه با عنوان "حضرت سلطان باهو" را در روزهای ۲۰، ۲۱ و ۲۲ مارس ۲۰۱۳ برگزار نمود. دو روز نخست این کنفرانس در اسلام آباد و سوم روز آن در لاهور برگزار شد.

انعقاد میزگردی (Round Table Discussions)

■ نشست میزگردی با موضوع "تعلیمات حضرت سلطان باهو (رحمة الله علیه) و فلسفه شهادت حضرت امام حسین (علیه السلام)" در روز ۱۹ نوامبر ۲۰۱۳ برگزار گردید.

نتیجه گیری:

مطالعه انجام شده نشان می دهد که مؤسسه مسلم انستیتوت نقش بسیار مهمی در معرفی و ترویج افکار سلطان باهو ایفا کرده است. این اداره با بهره گیری از اسباب های پژوهشی، برگزاری کنفرانس های در سطح ملی و بین المللی، نشر مقالات علمی و ایجاد شبکه علمی - فرهنگی در میان محققان شرق و غرب، توانسته است این اندیشه ها را در گفتمان علمی جهان معاصر وارد کند. تعلیمات سلطان باهو که بر محور تزکیه نفس، معرفت الهی، انسان دوستی، همزیستی مسالمت آمیز و پیروی از شریعت نبوی (صلی الله علیه وآله وسلم) قرار دارد، به وسیله این مؤسسه در میان نسل جدید نیز ترویج یافته و راهنمایی ارزشمندی برای مردمان و پژوهشگران حوزه تصوف فراهم شده است.

چند نکته برجسته:

- حفظ میراث مکتوب: این مؤسسه با گردآوری، تصحیح و معرفی آثار فارسی و پنجابی سلطان باهو، نقش مهمی در صیانت از میراث مکتوب ایفا کرده است.
- دیپلماسی فرهنگی: افکار سلطان باهو در مجامع علمی بین‌المللی را به عنوان راه حل فرهنگی و معنوی بحران‌های معاصر (از قبیل خشونت، افراط‌گرایی و بی‌معنایی) معرفی می‌کند.
- انسان‌دوستی: تعلیم سلطان باهو به وسیلهٔ مسلم‌انستیتوت به مثابه پیام مشترک جهانی برای صلح، انسان‌دوستی، همزیستی و معنویت مطرح گردیده است.

بنابراین می‌توان گفت که مسلم‌انستیتوت نه تنها میراث حضرت سلطان باهو را زنده نگه می‌دارد بلکه آن را به صورت یک پیام جاودانهٔ معنویت و انسانیت به جامعه جهانی و به زبان پژوهش‌های آکادمیک و ملاک و معیارهای علمی بین‌المللی را با ابتکار رو نوآوری عرضه نموده است. چنین تلاش و کوشش در واقع ادامه برکات و اندیشه‌های عرفانی و هم‌زیستی و صلح آور سلطان باهو در عصر حاضر است.

منابع

- باهو، حضرت سلطان، (۲۰۱۱) *محک الفقر*، العارفین پبلیکیشنز لاهور - پاکستان
- همان، (۲۰۱۳) *عقل بیدار*، العارفین پبلیکیشنز لاهور - پاکستان
- همان، (۲۰۱۳) *نور الهدی*، العارفین پبلیکیشنز لاهور - پاکستان
- همان، (۲۰۱۶) *عین الفقر*، العارفین پبلیکیشنز لاهور - پاکستان
- علی، سلطان حامد، *مناقب سلطانی* (خطی نسخه)
- نیازی، امیر خان، (۲۰۰۸)، *حضرت سلطان باهو* نمبر، ماهنامه مراة العارفین، شماره ۰۲
- هاشمی، شاه، حمید الله، (۲۰۱۴) *سلطان العارفین حضرت سلطان باهو*، جهلم، بک کارنر شوروم، پاکستان.

MUSLIM Institute. (2013) Three Day International Hadrat Sultan Bahoo Conference. 20th, 21st & 22nd March. Islamabad. <http://muslim-institute.org/Galleries?album=17/Three-day-International-Hadrat-Sultan-Bahoo-Conference>

MUSLIM Institute. (2014) Report of International Conference on Sultan Bahoo & Mevlana Rumi. 9th December, Islamabad.

<http://muslim-institute.org/PublicationDetail?publication=110/>
Report-of- International-Conference-on--Sultan-Bahoo-&-
Mevlana-Rumi

ویب سائٹ:

- <https://alfaqr.net>
- <https://www.sultanbahoo.net>
- <https://www.muslim-institute.org>
- <https://www.mirrat.com>

- ۱ - باہو، (۲۰۱۱)، محک الفقر ص: ۲۶۶
- ۲ - باہو، (مارچ ۲۰۲۳)، عین الفقر، ص: ۱۹
- ۳ - باہو، (اپریل ۲۰۲۸)، نور الہدی، ص: ۱۵۲
- ۴ - باہو، (مارچ ۲۰۱۴)، عقل بیدار، ص: ۱۷۶